

2025 ж.

Алматы, 2025

8D051 – дінтану және теология білім беру бағдарламасы бойынша докторантураға түсу емтиханы келесі пәндерді қамтиды:

1-пән. Дін философиясы

2-пән. Дінтанудың қазіргі мәселелері

3-пән. Қазақстанның діни саясатының ерекшеліктері

1-пән. Дін философиясы

1-тақырып. Дін философиясының пәні мен әдіснамасы.

Дін философиясы – діннің мәнін, құрылымын, қызметін философиялық тұрғыдан зерттейтін ғылым. Бұл пән рационалдық әдістер арқылы дінді ақыл тұрғысынан түсіндіруге ұмтылады.

2-тақырып. Құдай идеясы және Оның болмысын философиялық дәлелдеу тәсілдері.

Онтологиялық, космологиялық және телеологиялық дәлелдер Құдайдың бар екендігін ақылмен негіздеуге бағытталған. Бұл дәлелдер антикалық дәуірден бастап заманауи философияда жалғасып келеді.

3-тақырып. Адам және Құдай арақатынасы.

Адамның рухани болмысы мен Құдайға деген сенімі дін философиясында негізгі сұрақтардың бірі. Бұл тақырып сенім, ерік, ар-ождан, рухани даму секілді ұғымдармен тығыз байланысты.

4-тақырып. Зұлымдық мәселесі және теодицея.

Әлемде зұлымдықтың болуы – Құдайдың бар екендігіне қарсы жиі келтірілетін аргумент. Теодицея осы мәселені шешуге бағытталған философиялық ұғым болып табылады.

5-тақырып. Сенім мен ақыл арақатынасы.

Сенім мен ақыл адам танымында қандай орынды иеленеді және бір-бірімен қаншалықты үйлесімді – бұл сұрақтар Августин, Аквинский, Кант секілді ойшылдардың еңбектерінде қарастырылады.

6-тақырып. Дін мен мораль.

Мораль дінге негізделе ме, әлде автономды ма? Бұл сұрақ философияда ұзақ уақыт бойы талқыланып келеді және адамның мінез-құлықтық бағдарын түсіндіруге көмектеседі.

7-тақырып. Секуляризация феномені.

Секуляризация – діннің қоғамдық өмірдегі рөлінің әлсіреуін сипаттайтын әлеуметтік-философиялық үрдіс. Бұл құбылыс модернизация және урбанизациямен тығыз байланысты.

8-тақырып. Ағартушылық философиясы және дін.

Ағартушылық дәуірі дінді сынға алып, ақыл мен ғылыми рационалдылықты жоғары қойды. Бұл кезең философиялық атеизм мен деизмнің дамуына жол ашты.

9-тақырып. Қасиеттілік феномені.

Қасиеттілік ұғымы – діни тәжірибенің өзегін құрайтын категория. Рудольф Отто мен Мирча Элиаде бұл ұғымды діннің онтологиялық негізі ретінде сипаттайды.

10-тақырып. Дін және ғылым.

Дін мен ғылымның арақатынасы – қақтығыс па, келісім бе, әлде тәуелсіздік пе? Бұл тақырып дінді рационалдық тұрғыда түсінудің негізінде жатыр.

11-тақырып. Пантеизм, деизм, теизм, атеизм.

Бұл төрт ұғым Құдай мен әлемнің өзара қатынасын түрліше сипаттайды. Дін философиясында олардың айырмашылығы мен ұқсастықтары терең зерделенеді.

12-тақырып. Жаратылыстан тыс құбылыстар мен философиялық рефлексия.

Мистика, керемет, ғайып құбылыстар дін тәжірибесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Философия оларды сын тұрғысынан талдайды.

13-тақырып. Философиялық антропология және дін.

Адам – сенетін, ізденетін, рухани мәні бар тіршілік иесі. Дін философиясы адамның діни болмысын зерттейді.

14-тақырып. Экзистенциализм және дін.

Экзистенциалистер дінді адам өмірінің мәні мен болмысына қатысты сұрақтар арқылы түсіндіреді. Бұл бағыт сенім мен күмәнді қатар қарастырады.

15-тақырып. Қазіргі дін философиясындағы үрдістер.

Постмодерн, діни плюрализм, техногендік дәуірдегі руханият сияқты ұғымдар заманауи дін философиясында жаңа бағыттар қалыптастырады.

2-пән. Дінтанудың қазіргі мәселелері.

1-тақырып. Қазіргі дінтанудың пәні мен міндеттері.

Дінтану – дінді ғылыми тұрғыда кешенді зерттейтін сала. Оның мақсаты – діннің мәні мен қоғамдық қызметін сын тұрғысынан қарастыру.

2-тақырып. Діни плюрализм және діни сананың трансформациясы.

Бір қоғамда бірнеше діндердің қатар өмір сүруі қазіргі әлемде қалыпты жағдайға айналды. Бұл діни сананың өзгеруіне әкелуде.

3-тақырып. Жаңа діни қозғалыстар.

XX ғасырдың соңында пайда болған жаңа діни ағымдар дәстүрлі діндерге балама ретінде қалыптасып, әлеуметтік сын мен алаңдаушылық тудыруда.

4-тақырып. Радикализм және экстремизм.

Діннің радикализациялануы мен саяси құралға айналуы әлемдік қауіпсіздікке әсер етуде. Бұл құбылыс діннің теріс интерпретациясымен байланысты.

5-тақырып. Дін және жаһандану.

Жаһандану жағдайында дін трансұлттық сипат алып, жаңа мәдени ықпалдастықтарға жол ашты. Сонымен бірге, ол қақтығыстарға да себеп болуы мүмкін.

6-тақырып. Жастар мен дін.

Қазіргі жастар арасында дінге бетбұрыс артып келеді, бірақ бұл үрдіс әрдайым біркелкі емес, түрлі идеологиялар әсер етеді.

7-тақырып. Дін және медиа.

БАҚ пен әлеуметтік желілер дінді тарату мен бұрмалауда шешуші рөл атқарады. Цифрлық кеңістіктегі діни белсенділік артып келеді.

8-тақырып. Секулярлық және постсекулярлық қоғам.

Секуляризм дінді қоғамнан ығыстырғанымен, постсекулярлық дәуірде дін қайта қоғамдық дискурстың бір бөлігіне айналды.

9-тақырып. Діни білім беру.

Діни және зайырлы білім берудің тепе-теңдігі – маңызды мемлекеттік және рухани мәселе. Мамандар даярлау, оқу бағдарламалары өзекті.

10-тақырып. Діни құқықтар мен бостандықтар.

Адам құқықтарының ажырамас бөлігі ретінде діни сенім бостандығы халықаралық және ұлттық деңгейде қорғалады.

11-тақырып. Салыстырмалы дінтану әдістері.

Әр дінді түсіну үшін салыстырмалы зерттеу тәсілдері қолданылады. Бұл әдіс мәдениеттер диалогына мүмкіндік береді.

12-тақырып. Қазақстандағы дәстүрлі емес діни ағымдар.

Кейбір ағымдар әлеуметтік үйлесімділікке кері әсер етіп, қауіп тудыруы мүмкін. Мемлекеттік бақылау және ғылыми талдау маңызды.

13-тақырып. Дін және ұлттық бірегейлік.

Дін ұлттық болмыстың бір бөлігі болып табылады. Ол тілмен, дәстүрмен, мәдениетпен тығыз байланыста.

14-тақырып. Дін және әйел мәселесі.

Әйелдің діндегі орны – көп қырлы тақырып. Гендерлік теңдік пен діни нормалар арасындағы тепе-теңдікке көңіл бөлінеді.

15-тақырып. Дінтанудың даму перспективалары.

Дінтану ғылымы interdisciplinary ретінде дамып келеді. Жаңа әдістер мен тақырыптар – ғылымның ашықтығын көрсетеді.

3-пән. Қазақстанның діни саясатының ерекшеліктері.

1-тақырып. Зайырлы мемлекет ұстанымы.

Қазақстан зайырлы, құқықтық мемлекет ретінде дін мен мемлекеттің бөліну принципін ұстанады. Бұл тұжырым қоғамдық тұрақтылықтың негізі.

2-тақырып. ҚР «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» заңы.

2011 жылғы заң дін саласындағы құқықтық негізді қалыптастырды. Ол діни бірлестіктердің қызметін заңмен реттейді.

3-тақырып. Қазақстандағы конфессияаралық келісім үлгісі.

Еліміз көп конфессиялы қоғам ретінде дінаралық диалог пен толеранттылықтың халықаралық үлгісін ұсынуда.

4-тақырып. Мемлекет және дәстүрлі діндер.

Ислам мен православие мемлекеттің қолдауымен қоғамдық өмірде оң рөл атқарады. Бұл бағыт дәстүр мен жаңашылдықты үйлестіреді.

5-тақырып. Радикализмнің алдын алу саясаты.

Қазақстан діни радикализмге қарсы кешенді бағдарламалар жүргізіп, алдын алу, ақпараттық-ағартушылық жұмыстар атқаруда.

6-тақырып. Діни сараптама және мониторинг жүйесі.

Арнайы органдар діни әдебиеттер мен ағымдарды сараптап, қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге ықпал етеді.

7-тақырып. Жаңа діни қозғалыстарға қатысты саясат.

Жаңа ағымдарға қатысты сақтық пен бақылау – мемлекеттік саясаттың маңызды бөлігі. Бұл бағытта сараптамалық институттар жұмыс істейді.

8-тақырып. Жастар және діни қауіпсіздік.

Жастардың діни сауаттылығын арттыру – радикализмге қарсы маңызды қадам. Жастар саясаты дінмен тығыз байланысты.

9-тақырып. Діни білім және кадр даярлау.

Дінтанушы және теолог мамандар даярлау жүйесі – ұлттық идеологиялық қауіпсіздіктің бір тетігі.

10-тақырып. БАҚ және дін мәселесі.

Ақпарат кеңістігіндегі діни контентті бақылау маңызды. Мемлекет фейк ақпаратқа қарсы жүйелі жұмыс жүргізуде.

11-тақырып. Аймақтардағы діни ахуал.

Әр аймақта діни ахуал әртүрлі сипатқа ие. Аймақтық ерекшеліктер саясат жүргізуде ескеріледі.

12-тақырып. Қазақстандағы діни ұйымдар.

Ислам, христиан, иудаизм және басқа конфессиялар өзара бейбіт өмір сүруде. Мемлекет олардың қызметін қолдай отырып, бақылау жасайды.

13-тақырып. Қазақстан халқы Ассамблеясы және дін.

Ассамблея этносаралық қана емес, конфессияаралық келісімді де нығайтуда маңызды рөл атқарады.

14-тақырып. Халықаралық бастамалар мен саммиттер.

Қазақстан – әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшылары съезін өткізіп, бейбіт дінаралық қатынастарды нығайтуда.

15-тақырып. Қазақстандағы діни саясаттың даму перспективалары.

Болашақта мемлекет діни тұрақтылықты сақтауға, құқықтық реттеу мен толеранттылықты дамытуға бағытталған саясатын жалғастырады.

8D051 – Дінтану және теология білім беру бағдарламасы бойынша эссе тақырыптары:

1. Дін және заманауи қоғам: тепе-теңдік пен қақтығыс
2. ХХІ ғасырдағы діни экстремизммен күрес тәсілдері
3. Қазақстандағы зайырлы мемлекеттің болашағы
4. Жастар мен дін: тенденциялар мен қауіптер
5. Қоғамдағы діни толеранттылық мәселесі
6. Діннің жаһандану дәуіріндегі рөлі
7. Әлеуметтік желілер және діни насихат
8. Қазақстандағы конфессияаралық диалогтың маңызы
9. Діни білім беру: зайырлы және теологиялық модель
10. Жаңа діни ағымдар және ұлттық қауіпсіздік
11. Құндылықтық бағдардағы діннің орны
12. Дін мен ұлттық сана-сезім: өзара байланыс
13. Теология мен дінтанудың ғылыми ара-жігі
14. Постсекулярлық кезең және діни философия
15. Қазақстан – бейбіт діни саясаттың үлгісі ретінде

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Әл-Фараби. «Қайырымды қала тұрғындарының көзқарастары»
2. Мирча Элиаде. «Қасиетті және қасиетсіз»
3. Рудольф Отто. «Қасиетті жайлы»
4. И. Кант. «Прагматикалық антропология», «Таза ақыл сыны»
5. Ә. Нысанбаев. «Қазақ дін философиясының мәселелері»

6. Саймон Блэкберн. «Философияға кіріспе»
7. ҚР «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» Заңы (2011)
8. ҚР Конституциясы
9. Қазақстандағы діни жағдай бойынша жылдық ұлттық баяндама
10. Нұр-Мұбарак университетінің оқу құралдары
11. Ә. Дербісәлі. «Ислам және Қазақстан»
12. Ж. Молдабеков. «Дін және адам»
13. Дін мәселелері жөніндегі комитеттің ресми материалдары
14. ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің шолулары
15. Қазақстан халықтары Ассамблеясының ресми басылымдары

Құрастырушылар:

1. Т.ғ.к., доцент Сұлтанова Ф.М.
2. С.ғ.д., доцент Мұқажанова А.Ж.
3. С.ғ.д., профессор Симтиков Ж.Қ.